

Korompainé Mocsnik Marianna

MINT(A) NAGYMAMÁNÁL, A BIHARI MÚZEUM VÁNDORKIÁLLÍTÁSA

Kulturális örökségünk Biharban címmel a Bihari Múzeum II. járasi múzeumprojektje 2015. július 1–2016. június 30. között került megvalósításra, amelynek célja a Berettyóújfalui vonzaskörzetéhez tartozó települések kulturális örökségének feltárása és a kulturális területen tapasztalható területi egyenlőtlenségek felszámolása érdekében a múzeum részéről kiállítások és közművelődési programok szervezése a projektben résztvevő településeken. A cél elérése érdekében szerveztünk időszaki vándorkiállításokat hozzájuk kapcsolódó múzeumpedagógiai programokkal és ismeretterjesztő előadásokkal. A járás iskoláiba kihelyezett múzeumpedagógiai foglalkozások és honismereti vetélkedő mellett több helyszínen családi programokat is megvalósítottunk.

A projekt vezetője: Kállai Irén etnográfus, földrajztanár, a Bihari Múzeum vezetője volt.

A projekt fő eleme: a MINT(A) NAGYMAMÁNÁL címmel megrendezett néprajzi vándorkiállítás. Ennek előzményeként 10 településen, helytörténeti kiállításokban, helyi kisgyűjteményekben és tájházakban végeztek kollégáink értékmegőrző szakmai munkát. A tárgyakat dr. Krajczárné Sándor Mária etnográfus és Szűcs Endre múzeumi technikus, műtárgyvédelmi asszisztens rendezték, leltározták, tisztították és fotózták.

A kiállítás története 2011-ig vezethető vissza, amikor is családi hagyatékból a múzeum gyűjteményébe kerültek Jakab Vilma, bihartordai gazdasszony 1939–53 közötti régi kalendáriumai sok-sok személyes, naplószerű bejegyzéssel.

A kalendáriumi feljegyzések a Bihari Múzeum Évkönyvének XVII–XIX. kötetében¹ 2014-ben megjelentek nyomtatásban is Sándor Mária muzeológus átiratában. Végigolvasva e 14 év rendhagyó emlékanyagát, körvonalazódik előttünk egy, a II. világháború viszontagságait is át/túlélő asszony életének hétköznapijai, mindennapi teendői, ünnepei, személyes érzései, aggodalmai és örömei.

¹ Sándor Mária: „Írtam ide... Jakab Vilma.” Egy bihartordai háziasszony feljegyzései. In: Sándor Mária (szerk.): A Bihari Múzeum Évkönyve XVII–XIX. 171–217.

Sok, ma már nehezen kutatható adatra is bukkantunk a kalendáriumokban, amelyek a korszak megismeréséhez nélkülözhetetlenek. Például az a tény, hogy Bihar-tordán 1953. augusztus 18-án kapcsolták fel először a villanyt vagy a háború nehéz napjaiban csak kéthetente sütöttek kenyeret. De megtudhatjuk azt is, hogy mennyibe került a tojás a harmincas-negyvenes-ötvenes években. A bejegyzésekből átérezhetjük, miként élték meg a bihari emberek a történelem viszontagságait: az angolszász repülők megjelenését, az oroszok bevonulását, a németek futását vagy a románok megszállását. Egyedi, személyes történelem ez, amely ugyanakkor jellemezte Bihar XX. századi életét is.

1. kép. Jakab Vilma és leánya fotója, valamint a kalendáriumok

201
301

Feljegyzések szeptember hónapra.

Szeptember 14-én voltam Halálal
Bertényi újfaluba a IV. polgári kórházba
könyveskedő Horváth Márton házával
mentünk. Itt tehergépkocsi a kis könyvet
át vettük az iskolában. Itt jöttünk annyi
angol szöveg gépek úgy feltűntek
ahogy jöttünk el a polgári iskolától
már riadót harangoztak. Szakadtunk
egy kapu alá az utcáról be úgy
húgtak a sok gépek a fejünk
valamit dobtak is le mondogatták
ahogy hittük hogy rem tudunk hasa
jönni úgy imádkoztunk. Tele volt
újfalun német katonákkal ott voltak
meg állva pár nap múlva menekültek
tovább.

Feljegyzések október hónapra.

Október 8-án reggel mikor a toronyt
lelőtték már ott a fűre a kert hátulján
az őrséget meg közele hozták. Ugráltunk
tetteje se volt a gölyökünk úgy patogot
a fejünk felett feltűntek nagyon imádkoztunk
delutánra elment a harc akkor tettem
csinált fűre ott voltunk éjjel nappal mindig
mondták jönnek már az oroszok itt vannak
honap jönnek ott voltunk mindig a gödörbe
szilagos boldvilagos este éjszakák voltak
kínültünk a gödör felől úgy jöttek a
rakéták a németek menekültek
éjjel nappal állandóan a lakás le
volt zárva lent voltunk a gödörbe
fűre öröködtünk rem aludt soha mindig
jött ment a kapuig a kőes úton állt
volt a sok tank úgy gépkocsi
kötő szakalósa 1944 október 19.

2. kép. Írásos bejegyzés az 1944. évi kalendáriumból²

² Bihari Múzeum gyűjteménye Gy. N. 1263

Ez a rendhagyó „memoár” adta az alapötletet a kiállítás tematikus egységeinek kialakításához, amelyek megjelenítik egy bihari gazdasszony mindennapjait. E tematikák kapcsolták össze a gyűjteménybe bekerült kalendáriumokat, valamint a járási múzeum mintaprojekt helyszíneit:

1. főzés, kenyérsütés
2. mosás-ruhatisztítás
3. állatok a ház körül – disznóvágás, tejfeldolgozás
4. veteményezés, befőzés
5. alföldi háztípus, népi építkezés
6. emberi élet fordulóihoz és naptári ünnepekhez kapcsolódó szokások

Néprajzos kollégáink: *Kolozsvári-Donkó Rebeka* és *dr. Krajczárné Sándor Mária* e témákat szem előtt tartva gyűjtötték össze a környező településekről a régi használati tárgyakat, hogy segítségükkel a látogatók elé varázsolják a múlt század ’30–’50-es éveinek világát.

Az egy éven keresztül Bihar 12 települését bejáró vándorkiállításunkhoz az értékes és különleges néprajzi tárgyakat a következő gyűjtemények biztosították:

Bakonszeg – Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény

Berettyóújfalu – Bihari Múzeum

Biharkeresztes – Helytörténeti Gyűjtemény

Bojt – Galambdúcos Bojti Porta

Csökmő – Tájház

Furta – Helytörténeti Gyűjtemény

Hencida – Helytörténeti Gyűjtemény

Komádi – Helytörténeti Gyűjtemény

Nagyrábé – Tájház Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye

Váncsod – Zsiga Sándor magángyűjteménye

A bemutatott tárgyak tematika szerint:

1. állattartás, tejfeldolgozás:
 - vajköpülő, sajtár
 - bilyogvas, kolomp, csengő, járom, béklyó, birkanyíró olló
 - kupulykó, csirkeitató
 - viharlámpa, kisszékek
2. disznóvágás:
 - disznóperzselő, villa, malaclábfogó
 - húsdaráló, húsvágó bárd, hurkatöltő, gyermekeknek készült hurkatöltő
 - zsírosbödön, fakanál

3. kenyérsütés:

- kenyértartó kosár, szakajtó kosarak és kendők, kenyérsütő abrosz, szita,
- gyermek szita, gyermek teknő
- kovászkavaró fa, kovászvakaró vas, kenyérsütő lapát, teknőláb, teknő, kovászfá

4. konyha:

- vászonszilke, tejesköcsög
- csigacsínáló, derelyevágó
- habverő
- hímzett falvédő, hímzett gyermekkötény
- káposztagyalu, paradicsompasszírozó
- gyümölcsmosó tál, ételhordó, levesestányér és tál, bádogtányér
- kávédaráló, borsdaráló, fűszertartó, porcelán sótartó
- befőttesüveg
- porceláncsésze, szóadásüveg
- vizeskancsó, poharak
- konyhabútor

5. mosás:

- mosószek, vízmelegítő lábas, mosószappan
- mángorló, gyermekmángorló, súlykoló
- szenes vasaló

6. építkezés:

- nádverő
- vályogvető, gyermek vályogvető forma, simítóvas

7. lakberendezés:

- hímzett falvédő, függöny, terítő
- törülközőtartó dísz törülközővel
- lavór állvánnyal, vízhordó kanna, gyermekkanna
- kerek állóka, etetőszék
- rádiókészülék

8. ünnepek:

- hímzett menyasszonyi ruha, hímzett zsebkendő, férfi vőlegényi viselet
- hímzett fejkendő
- hímzett keresztelőing, bölcső, pólya
- halottas kendő, tükör

A kiállított tárgyak mellett tablókon kiemelve látogatóink beleolvashattak Jakab Vilma asszony kalendáriumi bejegyzéseibe, melyek igazolják a mély érzésű bihari gazdasszony bölcs gondolkodását. Bizonyoságként álljon itt az 1950. december 25-én írt bejegyzése³:

„Az év múlásának december hónap a tanúja, hogy befejezi az esztendőt. A mi megtört reményeinknek, melyek januárban oly magasan duzzasztották érzéseinket. Ez az önkritika hónapja, melyben szemlét tartunk afölött, hogy mit váltottunk be abból, amit az év elején fogadtunk, s rájövünk, hogy meg lehetünk-e elégedve magunkkal, vagy nem? Ez az önkritika csak decemberben szigorú! Más hónapokban olyan könnyen mondjuk a mulasztásra: Ah, majd megcsinálom a jövő hónapban! Decemberben ezt már nem merjük mondani, mert a jövő hónap a jövő esztendőt jelenti. S azért inkább magunkba szállunk és elismerjük a sok-sok hanyagságunkat.”

Ezen rendezői elveket követve a kiállítás forgatókönyvét készítette és a kiállítást rendezte: *Korompainé Mocsnik Marianna* etnográfus, múzeumpedagógus. Szakmai segítséget nyújtott: *Kolozsvári-Donkó Rebeka* etnográfus.

Az összegyűjtött anyagokból készült kiállítást elsőként 2015 tavaszán a *Bihari Múzeumban* láthatták az érdeklődők, majd Jakab Vilma szülőfalujába, *Bihartordára* látogatott a tárlat. Ezt követően *Zsáka, Furta, Nagykereki, Bojt, Biharkeresztes, Komádi, Nagyrábé, Bakonszeg, Csökmő* és *Körösszakál* következett. Ez utóbbi helyszín azért is fontos, mert a település tervei között szerepel egy helytörténeti gyűjtemény létrehozása, így a tárgygyűjtést inspirálhatja a múzeum vándorkiállítása. Minden helyszínen 3-4 hétig állt a kiállítás, s állandóan változott, alakult, hiszen minden helyszínen kiegészült még újabb, értékes, helyi, a tematikába illeszkedő tárgyakkal. Gyakran a településről gyűjtött bútorokkal színesítettük kiállításunkat, enteriőrt kialakítva, ami így minden alkalommal új arcot öltött.

A megnyitókra a következő helyszín művészeti csoportját hívtuk meg, bemutatkozási lehetőséget biztosítva a népdalköröknek, citerazenekaroknak, néptáncscsoportoknak, kézműveseknek, énekeseknek, mesemondóknak, amatőr színjátszóknak. Nem volt két olyan település, ahol ugyanolyan, vagy akár hasonló műsort láthatott volna a közönség, számos műfaj és még több korosztály találkozott ezeken az eseményeken. Így nemcsak a tárgyak biztatták időutazásra a látogatókat, hanem minden település a maga szellemi értékeit is bemutathatta, ezáltal egymást is megismerték a projektben résztvevő települések.

³ Nagy képes Kálvin kalendárium az 1950. közönséges évre: belső borítólap Jakab Vilma bejegyzésével. Bihari Múzeum gyűjteménye. Gy. N./1263

3. kép. Kiállítás a Bihari Múzeumban
(2015. március–április)

4. kép. Beszélgetés a kiállításról
a látogatókkal
(Biharkeresztes, 2015. november 4.)

5. kép. Részlet a kiállításból (Komádi)

6. kép. Szoboszlainé Száva Szilvia és
Szűcs Endre a kiállítás megnyitóján
(Körösszakál, 2016. május 13.)

Közreműködő csoportok helyszínenként:

Berettyóújfalu – Szederinda Énekegyüttes

Bihartorda – Zsákai Ezüst Nyár dalkör és Zavicsár Krisztina

Zsáka – Megyes Dorina mesemondó (Furta)

Furta – Nagykereki Dalkör

Nagykereki – Fekete Sándorné, a Bojtorján Kézműves Egyesület vezetőjének történetei (Bojt)

Bojt – Fehér Mályva Népdalkör (Biharkeresztes)

Biharkeresztes – Komádi Idősek Otthona Őszike Színjátszó Csoportja

Komádi – Balogh Kinga Lili, Pongrácz Hanna, Szilágyi-Kondor Zsuzsa furulyások (Nagyrábé)

Nagyrábé – Bakonszegi Táncoslábú Nagyk

Bakonszeg – Csökmői Hagyományőrző Egyesület – Kerekes Mihály citerás

Csökmő – Turzó Boglárka népdalénekes (Berettyóújfalu)

Körösszakál – Szoboszlainé Száva Szilvia és Szűcs Endre néptáncosok (Bihari Múzeum)

A megnyitók hangulatát emelte a vendéglátók szíves kínálása is, hiszen jóízűen kóstoltuk a kemencében sült pogácsát, a hagymával megszórt zsíros kenyeret, a finom tyúkhúslevest. Úgy, mint a nagymamánál.

Kiállításunkhoz múzeumpedagógiai programcsomagot is összeállítottunk, amelynek segítségével a foglalkozásokon muzeológusaink közreműködésével a települések óvodásai, diákjai, s egy-egy családi nap keretében az érdeklődő felnőttek is bepillanthattak egy bihari gazdasszony életébe minden településen.

7. kép. Múzeumpedagógiai foglalkozás
Csökmőn (2016. április 28.)

A Mint(a) nagymamánál kiállítással egy időben a településekre utazott egy történeti vándorkiállítás is, a leventemozgalom történetét bemutató tablósorozat, amely szemelvénytyszerűen idézte meg a korszak történéseit, kiemelve a berettyóújfalui és bihari vonatkozásokat. A sok képpel dokumentált anyag rávilágított továbbá a levente-

mozgalom szerepére az ifjúság nevelésében, a testi és szellemi fejlődésre ható pozitív hatására. Ez a kiállítás a korszak megismeréséhez nyújtott hasznos háttér-információkat a látogatóknak, hiszen Jakab Vilma kalendáriumi bejegyzéseiből tudjuk, hogy testvérbátyja is levante volt.

A *Szemelvények a levntemozgalom történetéből* című tablókiallítás kurátora kollégánk, *Csarkó Imre* történész volt.

8. kép. Csarkó Imre történész a körösszakáli kiállítás megnyitóján (2016. május 13.)

A családi napok keretében minden helyszínen a kiállításhoz kapcsolódóan Leventeprobát is szerveztünk a gyerekeknek, mellyel a játékos feladatok során elődeik próbatételeit idézték meg.

9. kép. Bojt – Bihari hétpróba (2015. október 20.)

Komádiban 2016-ban a Magyar kultúra napján múzeumunk a *Kelet Népe '80 – a Sebes-Körös partjától az Adler nyomdáig* című irodalmi vándorkiállítással gazdagította a település ünnepi programját, amely a néprajzi és történelmi vándorkiállításunkhoz szorosan kapcsolódott. A kiállítás kurátora Szémánné Veres Gabriella irodalmi muzeológus volt.

10. kép. Szémánné Veres Gabriella irodalmi muzeológus foglalkozása a komádi könyvtárban 2016. február 10-én

A vándorkiállításunk nemcsak a gyermekek, hanem a múltat szívesen felidéző felnőttek számára is informatív, érzelmeket megmozgató volt, hiszen egy-egy eszköz, felhangzó zene, vagy a kalendáriumból vett idézet, időutazásra buzdított mindenkit. Célunk a kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai programokkal az volt, hogy a családi napok élményt adóak legyenek, további kutatásra és a régi tárgyak megőrzésére buzdítsák a látogatókat.

A projektünk elérte a kitűzött célját, hogy a csatlakozott falvak értékeit, különleges tárgyait megmutassuk, ezzel is erősítve identitástudatukat. Reményeink szerint egymás és a helyi értékek jobb megismerése további együttműködési lehetőségeket tár majd fel, nemcsak Berettyóújfalú és a környező települések között, hanem a falvak összetartozását, kulturális, szakmai és civil kapcsolatait is megerősíti.

A programsorozat kapcsán a bihari értékek megismertetésével 2000–3000 főt értünk el a Berettyóújfaluhoz tartozó hátrányos helyzetű térségben.

A 12 hónapon át vándorló kiállítást minden település örömmel fogadta, de közülük is kiemelkedett Bojt, ahol több programmal is erősítették kiállításunkat. Az anyag szállítását a közúton 13 kilométerre, földúton mindössze 3 kilométerre lévő Nagykerekiből – igazodva a téma korszakához – nagymamánk hagyományos szállítóeszközével, lovas szekérrel oldották meg. A kiállítás megnyitója is különleges ünnep volt az alig 500 lakosú településen, hiszen az Idősek napjára meghívták az elszármazott bojtiakat is, akik örömmel nézték meg a hagyományos eszközöket, tárgyakat. A hónap végén pedig a gyermekek vették birtokukba a kiállítóhelyet, amikor is a múzeum munkatársai által vezetett *Bihari hétpróba* keretében ismerkedtek a tárgyakkal, versenyeztek, vetélkedtek, majd a szüret jegyében egy közös rajzot is készítettek. Köszönjük *Vass Mária* polgármester asszonynak és *Németh Marianna* közművelődési szakembernek a tartalmas, közös munkát és azt, hogy ötleteikkel segítették kezdeményezéseinket, éltek a felkínált lehetőséggel.

11. kép. A kiállítás szállítása Nagykerekiből Bojtra (2016. október 1.)

12. kép. Vass Mária polgármester, Kállai Irén múzeumigazgató,
Korompainé Mocsnik Marianna etnográfus a kiállítás megnyitóján (Bojt)

Munkatársaink közül szakmai munkánkat segítették a projekt során: szakmai tanácsadóként *Kolozsvári István* etnográfus, *Kurcz Beatrix* közösségkapcsolati munkatárs, *Bagdi László*, *Bereczki Imre*, *Kisikánné Kondor Beáta*, *Kun Edit* és *Kun Tünde* munkatársak.

A megkezdett munkánk folytatását biztosítja a Bihari Múzeum III. járási múzeumprojektje: *Gyere velünk a Bihari Múzeumba* címmel, amely 2016. július 1–2017. november 30. között a területi múzeum pályázatban szereplő programjainak megvalósítását tűzte ki célul 12 településen (Bakonszeg, Biharkeresztes, Bojt, Csökmő, Furta, Komádi, Körösszakál, Mezősas, Nagykereki, Szentpéterszeg, Váncsod, Zsáka).

A fenti célok elérése érdekében 8-féle programsorozatot szervezünk, összesen közel 80 eseményt:

- 10 helyszínen óvodai vándorkiállítás (*A régi Sárrét vízivilága*)
- 10 helyszínen iskolai utazó kiállítás (*Szűcs Sándor nyomában*)
- 5 alkalommal egész délelőtti múzeumlátogatás, összesen több mint 200 diák részére
- 30 alkalom kihelyezett múzeumpedagógiai foglalkozás a *Múzeum a kosárban* program keretében
- 8 helyszínen múzeumandragógiai program költő Nagy Imre születésének 120. évfordulója alkalmából

- 15 történelmi játszótér a Bihari Múzeumban
- 4 kiemelt program: A magyar kultúra napján, a Berettyóújfalu város napján, a Múzeumok éjszakáján és a Múzeumok Őszi Fesztiváljához kapcsolódóan
- a Körösszakál emlékei – a magyar–román együttélés értékeinek gyűjtése – települési programsorozat pedig kiemelt eleme járási múzeumprojektünknek.

„Azt a lelket és nyelvet, melyet rövid időre örökbe kaptunk, új szellemmel fényezve, csorbíthatatlanul át kell adnunk utódainknak. Ez a küldetésünk – áldjon vagy verjen a sors keze – ez a mi küldetésünk.” – írta Kosztolányi Dezső, és ezt a küldetést vállalja magáénak a Bihari Múzeum is, amikor a bihari értékeket bemutatja vagy házhoz viszi múzeumprojektje keretében. Tesszük ezt úgy, mint ahogy tették elődeink, mint ahogy azt láttuk nagymamánknál.

Marianna Korompainé Mocsnik
Just like at the granny's; travelling exhibition of Bihari Museum

In 2015 Bihari Museum compiled an ethnographic exhibition called “Just like at the granny's” (“Mint(a) nagymamánál”), which became a travelling exhibition, and presented to 10 settlements of Berettyóújfalu District the daily life of our grandparents through their everyday objects and documents now having historical value.

The history of this exhibition originates from 2011, when the Museum's collection was broadened with old calendars of a family heritage from the years between 1939 and 1953 that preserved many personal, diary-like notes of Vilma Jakab, a housewife from Bihartorda. Reading through these calendars we can depict the everyday life, chores, personal emotions, concerns and pleasures of a woman going through and surviving the Second World War. Keeping in mind these topics the staff of the Museum collected old household objects from the surrounding settlements in order to demonstrate the life of the 1920–1950 period. The exhibition travelled first to Bihartorda, the place of birth of Vilma Jakab, then it was followed by Zsáka, Furta, Nagykereki, Bojt, Biharkeresztes, Komádi, Bakonszeg, Csökmő, and Körösszakál.

Our exhibition was accompanied by a Museum Education Program. Our workshops led by our museologists allowed children visiting the above mentioned settlements' kindergartens and schools, and also adults at family programs to gain an insight into the life of a housewife from Bihar. Workshops were complemented by the series of displays “Extracts from the history of Levente Associations” (“Szemelvények a leventemozgalom történetéből”) evoking the events of the period, and highlighting their aspects related to Berettyóújfalu and Bihar. These displays also highlight the role of Levente Associations in disciplining the youth, and its positive impact on the improvement of minds. In connection with the exhibition we offered Levente trials to children on family days.

Marianna Korompainé Mocsnik
Wie bei der Oma – Wanderausstellung des Bihari Museums

Das Bihari Museum gestaltete eine Volkskundeausstellung – im Rahmen des Bezirksmusterprojekts – im Jahr 2015 mit dem Titel „Wie bei der Oma“, die auf ihrem Wanderweg ein Jahre lang in 10 Siedlungen im Bezirk Berettyóújfalu das Alltagsleben unserer Großeltern zur Darstellung brachte, gestützt auf Gebrauchsgegenständen und Unterlagen, die heute bereits als museale Werte zu betrachten sind.

Die Geschichte der Ausstellung lässt sich bis zum Jahr 2011 zurückfolgen, wo die alten Kalendarien mit vielen persönlichen Eintragungen von Art Tagebuch, aus der Zeit 1939-53, von der Hauswirtin Vilma Jakab aus Bihartorda aus der Familienerblasenschaft in die Sammlung des Museums gelangten. Nach deren Durchlesen zeichnen sich vor uns die Alltage, Tagesaufgaben, Feste, persönliche Gefühle, Sorgen, Freuden einer Frau, die auch die Wechselfälle des Zweiten Weltkrieges durch/überlebte. Unter Berücksichtigung dieser Themen sammelten die Mitarbeiter des Museums aus den umliegenden Gemeinden die alten Gebrauchsgegenstände, um die Welt der 20–50-er Jahre des vergangenen Jahrhunderts mit deren Hilfe vor die Besucher hinzuzubringen. Die Ausstellung suchte zuerst das Geburtsdorf von Vilma Jakab, Bihartorda auf, anschließend Zsáka, Furta, Nagykereki, Bojt, Biharkeresztes, Komádi, Bakonszeg, Csökmő, Körösszakál.

Zu unserer Ausstellung stellten wir auch ein Museumspädagogik-Programmpacket zusammen, an dessen Stunden hatten die Vorschulkinder, Schüler der Siedlungen, sogar im Rahmen der Familientage auch die interessierten Erwachsenen die Gelegenheit, durch die Leitung unserer Museologen Einblicke ins Leben einer Hauswirtin in Bihar zu bekommen. Als Ergänzung dazu diente die Tableauserie mit dem Titel Musterstücke aus der Geschichte der Levente-Bewegung*, welche die Ereignisse der Epoche zitiert, hervorgehoben die Bezüge auf Berettyóújfalu und Bihar. Die Ausstellung macht ferner die Rolle der Levente-Bewegung*, ihre Auswirkung auf die geistige Entwicklung in der Jugenderziehung klar. Im Rahmen der Familientage veranstalteten wir Levente-Probe für die Kinder.

* Levente-Bewegung: Vaterländische Jugenderziehung Ungarns zwischen den beiden Weltkriegen.